

De moeder van Natasja Bennink stond wekenlang model voor het beeld *Mama*.

Ouders met een verhaal

Is het nog nooit eerder vertoond, een groepsexpositie van kunstenaars die hun ouders portretteerden? Dan is *Geschenk uit de hemel* in het Jopie Huisman Museum een primeur.

GITTE BRUGMAN

Schilder en vottenboer Jopie Huisman was gek op zijn ouders. „Als je zulke ouders hebt, dan is dat een geschenk uit de hemel”, zou hij gezegd hebben. Het klinkt eerder als een uitspraak die ouders doen over hun kinderen, en de kunstenaars die meedoen aan de expositie hebben er hun vraagtekens bij. Maar feit is dat Huisman zijn hardwerkende ouders bewonderde, en dat hij een aantal liefdevolle portretten van hen maakte.

Ze vormen het uitgangspunt van de expositie *Geschenk uit de hemel*, waarin verder werk is te zien van Hendrik Elings, Gosse Koopmans, Douwe Elias, Gerrit Breteler, Pieter Pander, Siert Dallinga, Sjoerd de Vries en Natasja Bennink. Elk van hen vertelt over zijn of haar eigen vader, dan wel moeder. Dat is te horen in geluidsfragmenten en valt te lezen in de krant *Jopie's Huisblad*.

In deze krant vertelt Pepy Huisman over zijn vader, een nakomertje in een gezin met vijf zussen en een broer. In huis waren Jopie's ouders altijd aanwezig in de vorm van schilderijen, herinnert Pepy zich. Toen hij in 1967 een brommer had, reed hij vaak naar het rusthuis in Herbyum, naar zijn pake Ypke. „Mijn vader kwam zelden bij hem, en als ik daar naar vroeg, kwam de bekende uit-

spraak: Wij weten van elkaar dat we altijd aan elkaar denken en van elkaar houden.”

Jopie Huisman schilderde zijn vader een paar weken na het overlijden van zijn moeder. In de expositie hoor je hem vertellen dat zijn vader zijn werkplaats binnenkwam. „Hij stond daar alleen, met de pet in zijn hand.” Zo schilderde hij hem, op een doek waar al lucht op stond voor iets anders. Zo lijkt het alsof zijn vader bij het graf staat. „Zijn tranen heb ik door de verf gesmeerd”, aldus Huisman. Zo wilde hij de emotie doorgeven aan de kijker.

Net als Huisman was ook Sjoerd de Vries begaan met zijn ouders, die een hard leven hadden gehad. Geinspireerd door Picasso, die portretten schilderde van figuren met drie, vier ogen, schilderde hij de ogen van zijn vader en het linker van zijn moeder in één lijn. „De tekening ontstond in één à twee uur. Toen ik 'm daarna zag liggen, dacht ik: Niets meer aan doen. Hier is Onze Lieve Heer bij geweest.” Hij noemde de tekening dan ook gemakshalve *Hand van God*.

‘Niets meer aan doen. Hier is Onze Lieve Heer bij geweest’

Pieter Pander heeft in een dubbelportret van zijn ouders de nadruk gelegd op de handen van zijn moeder, om uit te drukken dat ze hun leven lang hard hebben gewerkt. Veertien kinderen telde het gezin. Hij had zijn vader en moeder wel afzonderlijk geschilderd, maar toen hij in een oud album een kiekje van hen vond, schilderde hij hen samen. „Ik vond dat ze zo'n portret verdienden.”

Met haar beeld *Mama* brengt Natasja Bennink een ode aan haar moeder en aan alle moeders. Ze heeft haar maakt afgebeeld, omdat „je kleing alleen toevoegt, als die iets vertelt”. Bennink maakte *Mama* toen ze net was afgestudeerd aan de kunstacademie. Het was levensgroot en duur, maar ook een statement. Het betekende het begin van haar carrière. „Ze heeft wekenlang model voor me gestaan. Dat heeft onze band versterkt.” Ze heeft er vanwege de expositie nog iets aan veranderd (gelast, geslepen en gepateneerd), omdat „ze niet goed stond”.

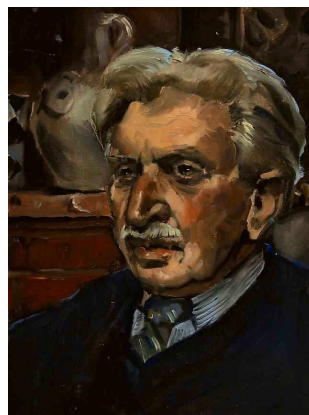
Ook Gosse Koopmans portretteerde zijn moeder. In een eenvoudige tekening, die hij maakte de dag voor ze overleed. Na haar beroerte had ze moeite met praten. De kinderen zorgden dat er altijd iemand bij haar was, en die dag was het de beurt aan Gosse en zijn vrouw Sharon. „Tekenen bracht afleiding.”

Voor haar kinderen heeft het portret een grote waarde. „Het was onze

redding dat zij er was.” Zijn vader – de schilder Klaas Koopmans – was psychiatrisch patiënt. „Dat drukte in stimpel op it húslik libben.” Klaas werd in zijn leven vier keer opgenomen, met tussenpozen van zo'n vier jaar. Ook in 1954 was dat het geval. Zijn moeder beviel toen van een drieling, terwijl haar beide ouders net kort na elkaar waren overleden. Bovendien had ze al drie jonge kinderen om voor te zorgen. In de krant zegt Gosse: „Ze was zo blij met ons. Op onze beurt hielpen we haar ook door het leven, door er te zijn.”

Gosse schilderde zijn vader ook in zijn atelier, met lege verfblikken en achter hem aan de wand het portret van zijn moeder. „As bern wie ik erg drok.” Gean do mar tekenjen, dan bist op dyn bêst”, sei hy dan tsjin my.” Het leven met zijn vader was soms moeilijk. „Ik haw wolris in tik hân.” Maar dat zijn vader daarmee worstelde, bleek de volgende dag, toen hij Gosse een tafel gaf in zijn atelier, waar hij mocht tekenen en schilderen.

De vader van Hendrik Elings was een „heel lieve man”. Op latere leeftijd kreeg hij Alzheimer, een proces dat zijn zoon vastlegde. In de expositie hangt een heel groot portret, waarbij *Hait* de kijker recht aanziet. „In de ogen gebeurt het. Hier kijkt mijn vader zo treurig. (...) Zijn ogen gingen steeds droeviger staan. Hij kijkt ook een beetje kinderlijk. Je ziet

De vader van Siert Dallinga, thuis voor de haard.

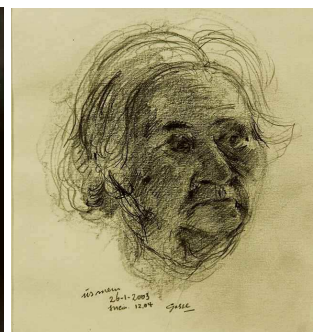
Jopie Huisman noemde zijn ouders 'een geschenk uit de hemel'.

De vader van Gerrit Breteler was 'een grote charmante man'.

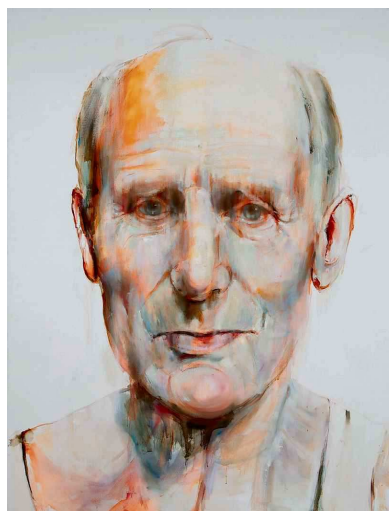
Pieter Pander legde de nadruk op de handen van zijn moeder.

De moeder van Gosse Koopmans, een dag voor haar dood.

Douwe Elias heeft zijn moeders portret naast zijn bed hangen.

De ogen van de vader van Hendrik Elings gingen steeds droever staan.

dat hij zich afvraagt: wat is er toch met me aan de hand?”

Omdat hij zo uitgebreid aandacht besteedde aan zijn vader, heeft hij zich wel eens schuldig gevoeld tegenover zijn moeder. „Hoewel ik haar als eerste heb geschilderd.” Zij overleed eerder, aan kanker, maar „bij haar zat niet dat verhaal”.

Nee, dan Douwe Elias. „Ik heb eigenlijk een droomjeugd gehad”, zegt hij. In een harmonieus gezin, waarin veel aandacht was voor cultuur, en vooral beeldende kunst. Zijn vader had een enorme verzameling kunstboeken en noteerde nauwgezet op kaartjes waar de beste reproductie van zijn favoriete werken te vinden was. Douwe wilde niets liever dan dat er ooit een boek over hem in de kast kwam te staan. „Toen het zover was, kreeg het een plekje in het portret van zijn vader tegen de achtergrond van de boekenkast. Alleen de titel van Elias' boek is te lezen.

De vader van Gerrit Breteler moest niet veel hebben van het kunstenaarsleven dat zijn zoon leidde. De twee hadden een moeizame relatie. „Hij was Indieganger, er heeft altijd een oorlog tussen ons in gestaan.” De tweelingbroer van zijn vader, Gerrit, kwam om in de oorlog. „Toen ik werd geboren, heeft mijn vader uitgeroepen: Er is weer een Gerrit!”

Toen zijn vader ziek was en een

tijdje bij Breteler logeerde, schetste hij een portret van hem. „Maar hij had toen een dik hoofd vanwege de prednison. Ik heb later dit portret geschilderd en hem minder dik gemaakt. Hij was een grote, charmante man.”

Achter zijn vader schilderde Siert Dallinga een haard, om aan te geven dat die 'thuis' was. Hij maakte het portret in een periode „dat ik erg gericht was op mijn eigen omgeving, en op modeltekenen”. Hij had er veel plezier in, maar vond het resultaat te persoonlijk om te exposeren. Pepy Huisman herinnerde zich het schilderij en wist het op te sporen bij een neef van Dallinga, die in Nieuw-Zeeland woonde.

„Ja”, zegt Elias. „Wanneer schilder je je ouders? Ze veranderen immers je hele leven met je mee.” Hij heeft zijn ouders verschillende malen geschilderd, maar is blij dat hij een schilderij heeft, waarop zijn moeder lief kijkt. Het hangt thuis naast zijn bed (behalve nu), en elke avond groet hij haar even. Dan kan hij haar in gedachten weer (op z'n Gronings) horen zeggen: „Jong, wat bin k toch blied met die.”

Workum - Jopie Huisman Museum: t/m 31 maart dagelijks 13-17 u (1 apr t/m 31 okt 10-17 u), t/m 6 januari 2020, www.jopiehuismanmuseum.nl, www.geschenkuithemel.nl

‘Wanneer schilder je je ouders? Ze veranderen immers je hele leven met je mee’